

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมการเล่นนิทานเพื่อเสริมสร้างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนิทาน

ความหมายของนิทาน

ประเภทของนิทาน

ความสนใจความต้องการในการฟังนิทานของเด็กวัย 10 -12 ปี

การเลือกนิทาน

หลักการเล่นนิทาน

วิธีการเล่นนิทาน

คุณสมบัติผู้เล่นนิทาน

รูปแบบการเล่นนิทาน

ประโยชน์ของนิทาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

วิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

จริยธรรมที่จำเป็นในสังคมไทย

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับนิทาน

ความหมายของนิทาน

นิทาน ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย เช่น

วิไล มาศจรัส (2545, หน้า 13) ได้กล่าวถึง ความหมายของนิทาน ไว้ว่าเป็นเรื่องเล่าสืบสานต่อกันมา ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหมายมีคุณค่า

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานไว้ว่า เป็นเรื่องที่สามารถเล่าได้มีจินตนาการมีการเคลื่อนไหว มีสีสัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 55) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นการเล่าเรื่องให้เด็กฟังมีการแสดงความคิดเห็นและแสดงท่าทางประกอบเรื่องราว

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542, หน้า 170) ได้กล่าวถึง ความหมายของนิทาน ไว้ว่า เป็นเรื่องสั้นหรือเรื่องสั้นๆ อาจเป็นรูปร้อยแก้วหรือร้อยกรองเป็นเรื่องที่บรรพบุรุษพยายามนำเสนอบทเรียนให้ข้อสังเกตด้านคุณลักษณะพฤติกรรมและคตินิยมฝากไว้ โดยใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์พูดได้ เช่นเดียวกับคนที่มักกลายเป็นเป็นตัวละครประกอบ โดยมีเทวดา นางฟ้า และอสูร เป็นส่วนเชื่อมโยงให้มีสีสันสนุกสนานมากขึ้น

คนในอดีต ใช้นิทานเพื่อการปลูกฝังและปลูกจิตสำนึก อบรมสั่งสอนโดยใช้นิทานเป็นสื่อ แม้แต่ลัทธิการปกครองหรือการเมืองก็ยังใช้นิทาน เป็นตัวปลูกเร้าให้เกิดการคล้อยตาม นิทานจะฝึกให้เด็กมีความคิดมีจินตนาการ และสามารถนำไปใช้สู่ความคิดแบบสร้างสรรค์ ส่วนทางด้านภาษาเด็กจะมีจินตนาการตามคำพูดหรือภาษาที่มีอยู่ในนิทาน ซึ่งทำให้เด็กเข้าใจคำต่างๆ เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นที่มีต่อนิทานเป็นงานศิลปะ

จากการให้ความหมายของนิทานดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่านิทานหมายถึง เรื่องที่เล่าต่อกันมา มีจินตนาการการเคลื่อนไหว สามารถเล่าได้ มีการสอดแทรกคติสอนใจ มุ่งให้ผู้ฟังมีจิตใจที่คิดที่ทำความดีความอ่อนโยน

นิทานเป็นสิ่งที่สามารถสะกดให้ผู้ฟัง ฟังอย่างตั้งใจ โดยเฉพาะเด็กๆ ในระดับประถมศึกษา เมื่อได้ฟังนิทานเด็กจะนำมาเปรียบเทียบกับตนเองและคิดเป็นส่วนหนึ่งของตัวละครในนิทานตามจินตนาการที่เด็กชอบ นิทานสำหรับเด็กส่วนใหญ่จะมีตัวละครที่เป็นสัตว์ในเรื่อง ให้คนอ่านมีจินตนาการให้เป็นเหมือนคนหรือเป็นสัญลักษณ์แทนคน

นิทานเป็นเครื่องมือที่จะช่วยกล่อมเกลาพฤติกรรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาไปในทางที่ดี โดยต้องสอดแทรกสิ่งที่พึงประสงค์ในนิทาน เชิงคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ผู้ฟังเกิดจิตสำนึกที่คล้อยตามนิทาน

ประเภทของนิทาน

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 42) ได้แบ่งประเภทของนิทานได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่กำหนดว่าจะแบ่งประเภทของนิทานอย่างไร เช่น การแบ่งตามรูปแบบทฤษฎีวิวัฒนาการของนิทาน การแบ่งตามตัวละคร การแบ่งตามยุคสมัยการแบ่งตามรูปแบบของนิทาน การแบ่งตามชนิดของนิทาน การแบ่งตามเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์การแบ่งตามชนิดของการเล่า

วรรณิ ศิริสุนทร (2532, หน้า 12) ได้แบ่งประเภทของนิทานไว้ว่า ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่มักจะแบ่งนิทานออกตามรูปแบบของนิทานซึ่งเป็นการแบ่งนิทานตามลักษณะเนื้อหาของนิทาน โดยใช้เนื้อหาสาระในนิทานนั้นเป็นเกณฑ์การแบ่งประเภท

วรรณิ ศิริสุนทร (2532, หน้า 13 - 19) ได้แบ่งนิทานสำหรับเด็กออกเป็น 5 ประเภทได้แก่

1. นิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ภายหลังมีการเขียนขึ้นตามเค้าโครงเดิมบ้าง จดจำเรื่องราวมาเขียนขึ้นบ้าง มักไม่ปรากฏว่าผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร นิทานพื้นบ้านมีหลายชนิด เช่น นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้มีตัวละครเป็นสัตว์พูดจาได้ตอบกัน บางครั้งก็พูดโต้ตอบกับคนด้วย เช่นเรื่องปลาบู่ทอง แม่ไก่สีแดง (The Little Red Hen) นิทานไม่รู้จบ เป็นนิทานธรรมดาพื้นๆ แต่เนื้อเรื่องมีการกระทำต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ และซ้ำ ๆ กัน เช่น เรื่องตากับยาย ยายแก่กลืนแมลงวัน นิทานตลกขบขัน เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นทำนองไร้สาระหรือโง่เขลาและแปลกประหลาดชวนหัวเราะ บางครั้งก็เป็นการใช้ปฏิภาณไหวพริบ เช่น เรื่องชายขี้ลืม ศรีธนญไชย นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่อธิบายหรือตอบคำถามเด็ก ๆ ว่า“ทำไม” เช่นเรื่องทำไมกระต่ายจึงหางสั้น Why She Scen and Moon Live in the Sky เทพนิยายหรือนิทานเกี่ยวกับเวทมนต์คาถา มีลักษณะเด่น คือเรื่องมักยาว ซับซ้อน ตัวละครมักมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สามารถบันดาลสิ่งที่คิดามหรือสิ่งที่ชั่วร้ายได้ หรือมีผู้วิเศษสามารถทำสิ่งต่างๆ ที่คนธรรมดาทำไม่ได้ มักนิยมขึ้นต้นว่า “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” หรือ “ในกาลครั้งหนึ่ง.....” เช่นเรื่อง โสนน้อยเรือนงาม สังข์ทอง

2. นิทานสอนคติธรรม มีลักษณะเป็นนิทานสั้นๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์มีบทบาทเหมือนคน มีแกนเรื่องแกนเดียว มีโครงเรื่องง่ายและสั้น ต้องให้บทเรียนที่สอนใจ เป็นข้อสรุปที่ชัดเจน เช่นนิทานอีสป นิทานชาดก

3. เทพปกรณัม เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์และเรื่องราวในบรรพกาลเกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้า และพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ มีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ รูปลักษณะของเทพเจ้าเหมือนมนุษย์ทั่วไป แต่เป็นมนุษย์ที่อมตะ คือ เป็นผู้ที่ไม่ตาย มีพลังอำนาจทางเวทย์มนต์คาถา และอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เช่น เทพเจ้า กรีก ชื่อ Zeus ซึ่งโรมันเรียกว่า Jupiter

4. มหาकाพย์และนิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่มีลักษณะคล้ายกับเทพปกรณัม ต่างกันที่ตัวละครของนิทานประเภทนี้เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญฟันฝ่าอุปสรรค และประสบผลสำเร็จในที่สุด เช่น เรื่อง Robin Hood, King Arthur, รามเกียรติ์ ไกรทอง, ท้าวแสนปม

5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ แบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ สัตว์ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัตว์ แต่พูดได้อย่างคน และสัตว์ที่มีความเป็นอยู่ ความนึกคิดตามธรรมชาติของสัตว์ ตัวเอกส่วนใหญ่ที่ค่อนข้างซุกซน แต่เด็ก ๆ ชอบมาก เช่นเรื่อง The Tale of Peter Rabbit ลูกเป็ดขี้เหร่ เป็นต้น

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 27 - 28) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบ Form ออกเป็น 5 ประเภทเช่นกัน ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย มักกำหนดสถานที่ที่เลื่อนลอยไม่ชัดเจน เช่นกาลครั้งหนึ่งมีเมืองๆ หนึ่ง ตัวละครมีฤทธิ์เดชมาก ถ้าเป็นชายยากจนก็จะแต่งงานกับผู้หญิงสูงศักดิ์ เช่นสังข์ทอง ปลาบู่ทอง ซินเดอเรลล่า สโนว์ไวท์

2. นิทานท้องถิ่น หรือเรียกว่า ตำนาน มักเป็นเรื่องขนาดสั้นเกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเรื่องพิสดารแต่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง เช่น เรื่องพระร่วง พระยาทอง พระยาพาน นิทานท้องถิ่นแบ่งย่อยเป็นนิทานประเภทอธิบาย เช่น เหตุใดคางคกจึงมีขนสีดำ นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น โชคลาง นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง นิทานวีรบุรุษ (Hero Tale) ที่กล่าวถึงความสามารถ ความองอาจกล้าหาญของบุคคล ซึ่งคล้ายคลึงกับนิทานปรัมปรา แต่นิทานวีรบุรุษมีการกำหนดเวลาที่แน่นอน แม้ว่ามีเรื่องพื้นวิสัยอยู่บ้างแต่เชื่อว่ามีเค้าเรื่องจริง และนิทานคติสอนใจเรื่องสั้นๆ

3. เทพปกรณัม ตัวบุคคลในเรื่องมักจะเกี่ยวกับความเชื่อ เช่นเรื่องพระอินทร์และท้าวมหาสงครามต์ เมขลา-รามสูร

4. นิทานเรื่องสัตว์ แต่มีความประหลาดเช่นเดียวกับคนซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ นิทานประเภทคติธรรม (Fable) คล้ายกับนิทานสอนใจ ตัวเอกต้องเป็นสัตว์แต่มีคติ เช่น ราชสีห์กับหนู และนิทานประเภทเล่าข่าวหรือเล่าไม่รู้จบ (Formeler Tale) เช่น ยายกะตา มีวิธีการเล่าแบบจำเพาะ

5. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องสั้นๆ เนื้อหาจุดสำคัญอยู่ที่เรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้ อาจเป็นเรื่องแก้แค้น แก้อา การแสดงปฏิภาณไหวพริบ เป็นการแสดงออกด้านอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการ หลุดพ้นจากกรอบของวัฒนธรรมประเพณี และกิจวัตร รวมไปถึงนิทานเหลือเชื่อ (Tall Tale) ซึ่งทั้ง ผู้ฟังและผู้เล่าไม่ตั้งใจในความไม่สมจริงเหล่านั้นหลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง ส่วนใหญ่ในการเรียนการสอนมักจะแบ่งนิทานออกตามรูปแบบลักษณะเนื้อหาของนิทาน

กล่าวโดยสรุปนิทานแบ่งออกได้หลายประเภทไม่ว่าจะเป็นการแบ่งตามรูปแบบของ นิทาน การแบ่งตามยุคสมัยการแบ่งตามชนิดของนิทานหรือการแบ่งตามเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อีก ทั้งนิทานพื้นบ้านนิทานสอนศีลธรรม เทพปกรณัม มหาकाพย์และนิทานวีรบุรุษและหนังสือภาพที่ เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเองเป็นสัตว์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่จะกำหนดว่าจะแบ่ง ประเภทโดยยึดเกณฑ์ใด ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่มักจะแบ่งนิทานสำหรับเรียนออกตาม รูปแบบของนิทาน ซึ่งเป็นการแบ่งนิทานตามลักษณะเนื้อหาของนิทาน โดยใช้เนื้อหาสาระในนิทาน นั้นเป็นเกณฑ์การแบ่งประเภทนิทาน

ความสนใจและความต้องการในการฟังนิทานของเด็กอายุ 10-12 ปี

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 65) ได้กล่าวถึงความสนใจและความต้องการในการฟัง นิทานของเด็กชายและเด็กหญิงไว้ว่า เด็กหญิงชอบเรื่องกระจุกกระจิม นิทานนิยายชีวิตครอบครัว สัตว์เลี้ยง เรื่องธรรมชาติ เด็กชายชอบกีฬา การผจญภัย ส่งเสริมความเป็นพระเอก และเรื่องเกี่ยวกับ ชีวิตจริงมากขึ้น เด็กเริ่มเพื่อฝันถึงความคิดในอาชีพ ในอนาคต เริ่มต้องการแบบอย่างความ ประพฤติจากบุคคลตัวอย่าง ต้องการแบบอย่างในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งหาได้จากนิทาน เรื่องสั้น เรื่องการผจญภัย ต้องการที่จะแสดงความรู้สึกนึกคิดทำนองการวิจารณ์ตัวละคร

วรรณิ ศิริสุนทร (2532, หน้า 37) ได้กล่าวถึงความสนใจของเด็กในวัยนี้ว่าเป็นเด็กที่อยู่ ในวัยที่ชอบอ่าน เด็กวัยนี้อ่านหนังสือได้เอง เนื้อหาของนิทานไม่จำกัด แต่ต้องมีการกระทำ เป็น ส่วนใหญ่ มีการแสดงออกของตัวละคร และมีบรรยากาศด้วย นิทานที่จะเล่าให้เด็กวัยนี้ฟังควร เป็นนิทานประเภทจักรๆ วงศ์ๆ เล่าในช่วงเวลาสั้นๆ แต่ละตอนใช้เวลาครั้งละประมาณ 30-45 นาที เล่าต่อกันเป็นชุด ๆ เช่น ไกรทอง พระอภัยมณี เรื่องเหล่านี้เหมาะสำหรับเด็กอายุ 10 ปี เป็นอย่างต่ำ และจะช่วยให้เด็กได้เกิดความรู้สึกและเห็นคุณค่าของวรรณกรรม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เด็กมีความสนใจและต้องการฟังนิทานซึ่งเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิต เด็กมีความคิด ต้องการแบบอย่างในการแก้ปัญหา ต้องการแบบอย่างความประพฤติจาก บุคคลตัวอย่าง และการเล่านิทานให้เด็กในวัยนี้ฟัง ควรใช้เวลาสั้น ๆ ไม่เกินหนึ่งชั่วโมง

การเลือกนิทาน

การเลือกนิทาน นิทานมีความสำคัญ และให้ประโยชน์ต่อเด็กมาก การเลือกนิทานจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยมีผู้ให้วิธีการเลือกนิทานดังต่อไปนี้

ปิยรัตน์ วิชาสุรเมณฑล (2534, หน้า 48) ได้อธิบายไว้ว่าการเลือกนิทานควรคำนึงถึงความสมบูรณ์ของเรื่อง เรื่องที่เน้นเหตุการณ์ที่ไม่ซับซ้อนเด็กส่วนมากต้องการให้มีกิจกรรมอื่นๆ เสริมขณะที่เล่านิทาน เช่น เล่นเกมประกอบการเล่า การฝึกทำทาง การตอบคำถามท้ายเรื่อง

เด็กที่ได้ฟังนิทานที่เป็นเวลา และสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กทำงานเป็นกิจวัตรประจำวัน เด็กจะได้รับประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เด็กรู้จักจับใจความในน้ำเสียงของผู้เล่า ได้เพิ่มความรู้คำใหม่ ๆ ได้เข้าใจรูปแบบการใช้ภาษาในบทสนทนา รวมทั้งยังช่วยเตือนสติและข้อคิดนิทานช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคนต่างวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตการปฏิบัติตนในสังคม

การเล่านิทานหากได้มีการระมัดระวังในเรื่องดังต่อไปนี้จะทำให้ให้นิทานนั้นน่าสนใจยิ่งได้แก่

1. การทำเสียงที่ไม่เป็นธรรมชาติของตนเอง
2. กลุ่มที่เล่าใหญ่เกินไป ทำให้ผู้ฟังไม่เห็นท่าทางของผู้เล่า
3. วิธีการพูดเร็วเกินไป ฟังไม่รู้เรื่อง หรือพูดช้าเกินไป ผู้ฟังฟังไม่ทัน
4. พูดเสียงเบาและค่อยเกินไปทำให้ผู้ฟังเสียอารมณ์
5. พูดเสียงเดียวทั้งหมด ไม่มีเสียงสูง เสียงต่ำ การเน้น เสียงค่อย เสียงอ่อน เสียงกร้าว

เสียงดู ตามความในเรื่อง

6. พูดเสียงแหลมเกินไป ทำให้ผู้ฟังเกิดความรำคาญ
7. พูดโดยไม่มองหน้าผู้ฟัง ทำให้เนื้อเรื่องขาดความสนใจ
8. พูดมีท่าทางประกอบมากเกินไป

การเล่านิทานให้สนุกหากได้ระมัดระวังและหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะมาลดความสนุกสนานในการฟังนิทานของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ผู้เล่าควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะการฟังนิทานหากว่าเนื้อเรื่องและการเล่าเรื่องสอดรับกันได้ดีก็จะทำให้การฟังนิทานนั้นมีรสชาติและเพิ่มความสนุกสนาน

หลักการเล่านิทาน

การเล่านิทานถือเป็นศิลปะซึ่งแสดงถึงคุณค่าและความหมายของจิตใจมนุษย์ ความมีคุณธรรมการเล่านิทานผู้เล่าต้องมีความพร้อม และหลักการเล่านิทานดังนี้

ไพพรรณ อินทนิล (2543, หน้า 82-85) ได้ให้หลักการเล่าไว้ว่า ต้องมีการเตรียมรายการทั้งหมด Program โดยมีการวางแผนว่าต้องเล่านิทาน ก็เรื่อง เรื่องอะไร การเล่าแต่ละครั้งต้องการให้เด็กเกิดข้อคิดทัศนคติ หรือค่านิยมด้านใดบ้าง เตรียมอุปกรณ์ในการเล่าทั้งภาพประกอบ เทปเพลง

สำหรับเด็กให้ฟัง ถูนิทานสำหรับโตร้ายชื่อนิทาน เพลง เกมส์ เพื่อให้เด็กล้วงหยิบออกมาให้
ผู้เล่า จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกตื่นเต้น อุปกรณ์ประเภทภาพประกอบ แผ่นใส ภาพนิ่ง เทป
ต้องมีการตรวจดูความเรียบร้อยก่อน หากชำรุดก็ทำการซ่อมแซมเสียก่อนตัวผู้เล่าเองต้องมีบุคลิก
ที่ดีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีชีวิตชีวา ท่าทางคล่องแคล่วกระฉับกระเฉงดูเป็นธรรมชาติมีความ
แม่นยำในเรื่องที่จะเล่า จดจำเรื่องได้จนสามารถเล่าออกมาได้ โดยอัตโนมัติ

กล่าวโดยสรุป การเล่านิทานควรระมัดระวังในเรื่องของการใช้น้ำเสียง ควรให้น้ำเสียง
เป็นธรรมชาติ มีการเน้นเสียงสูง เสียงต่ำ ตามความในเรื่อง ขณะที่พูดควรมองหน้าผู้ฟัง และ
มีการประกอบท่าทางพอควรการเล่าแต่ละครั้งต้องมีการเตรียมตัวของผู้เล่าว่าในการเล่านิทาน
ต้องการให้ผู้ฟังได้เกิดข้อคิดทัศนคติในเรื่องใดและเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ให้พร้อมเพื่อใช้ประกอบการ
เล่านิทานให้ได้ประโยชน์มากที่สุดให้กับผู้ฟัง

วิธีการเล่านิทาน

การเล่านิทานที่ทำให้นิทานมีชีวิตชีวาสนุกสนานเป็นที่หลงใหลติดอกติดใจของเด็กๆ
ย่อมต้องมีวิธีการเล่า ซึ่งไพพรรณ อินทนิล (2543, หน้า 103-104) ได้กล่าวถึงวิธีการเล่าว่า ผู้เล่า
ควรบอกให้เด็กทราบว่าเรื่องที่เล่าเป็นเรื่องประเภทอะไร มีตัวละครอะไร เพื่อให้เกิดความรู้สึก
สัมพันธ์ส่วนตัวกับตัวละครเหล่านั้น ทำให้รู้สึกอยากฟังต่อ เช่น นิทานเรื่องนี้เป็นความเสียดส
ระหว่างสัตว์ตัวใหญ่และสัตว์ตัวเล็ก คือ ช้างกับหอยทาก รู้จักหอยทากไหมคะ..... ควรแนะนำ
อธิบายใช้ภาพประกอบเกี่ยวกับตัวละครที่เด็กไม่รู้จัก

เมื่อเล่าถึงคำศัพท์ที่เด็กไม่รู้จัก เช่น ตอนที่พระพุทธเจ้าเกิดเป็นพระวานร วานรแปลว่า
ลิง พญา แปลว่า หัวหน้า พญาวานร แปลว่า... (หยุดให้เด็กพูดต่อเองแล้วผู้เล่าสรุป) จำเป็นผู้เล่า
ต้องขจัดข้อสงสัยของผู้ฟังก่อนเริ่มต้นเล่า มิฉะนั้นผู้ฟังจะยังไม่รู้เรื่องหรือขณะที่เล่าอยู่อาจจะถูก
ผู้ฟังซักถามขัดจังหวะทำให้การเล่าเรื่องไม่ต่อเนื่องท่าทีของผู้เล่าช่วยสร้างอารมณ์ ให้เกิดขึ้นแก่เด็กได้
เด็กจะเกิดความรู้สึกคล้อยตามผู้เล่าถ้าผู้เล่ามีท่าทีที่แนบเนียน และคำพูดที่เหมาะสม เนื้อเรื่องเป็น
เรื่องที่คุณอ่านต้องอ่านเนื้อเรื่องให้แตกให้เข้าใจ ความสัมพันธ์ของกลุ่มความคิด จะเห็นสถานการณ์
หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง คือ จุดสุดยอดของเรื่อง เค้นชัดขึ้น เหตุการณ์สำคัญแต่ละตอนมี
วัตถุประสงค์และอาจมีตัวละคร เพิ่มขึ้นทำให้เหตุการณ์เข้มข้นขึ้น หรือทำให้สถานการณ์ที่เครียด
คลี่คลายลงบทสรุป ต้องสั้นกระชับรัด และควรแทรกคุณธรรม ข้อคิด ปณิธานนิสัยจริยธรรม
และทัศนคติ ให้กับเด็กด้วย

คุณสมบัติของผู้เล่านิทาน

ผู้ที่จะเล่านิทานให้มีคุณภาพต้องมีการฝึกฝน และปฏิบัติตนดังเช่น

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539, หน้า 36) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่จะฝึกหัดเล่านิทานให้มีคุณภาพต้องฝึกฝน และต้องมีการปฏิบัติตนในด้านน้ำเสียงต้องดี เลือกใช้ภาษาและคำพูดที่เหมาะสม และการออกเสียงต้องชัดเจน ต้องแสดงออกด้วยความสง่า และเป็นกันเอง มีความจำดี มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้าได้ดี มีการเตรียมตัวให้พร้อมในการเล่า มีวิจารณญาณในการเล่าและเลือกเรื่องได้เหมาะสมกับผู้ฟัง ต้องเป็นนักอ่านหนังสือที่หลากหลาย มีอารมณ์ขันและเป็นกันเองกับผู้ฟังต้องมีความสุขพออ่อนน้อม รู้จักสร้างสถานการณ์ขณะเล่าให้เร้าความสนใจและชวนให้ติดตามอย่างต่อเนื่อง ต้องมีความรู้และเข้าใจในจิตวิทยาและการพัฒนาของเด็กเป็นนักฟังที่ดีในการฟังเรื่องราวอื่นๆ อย่างมีสมาธิ และมีการเตรียมอุปกรณ์ในการประกอบการเล่าเพื่อจะได้เล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องและราบรื่น และผู้เล่าต้องมีความตั้งใจและมีสมาธิในการเล่านิทานให้บรรลุตามที่ตั้งใจไว้

กล่าวโดยสรุปก่อนการเล่านิทานผู้เล่านิทานต้องมีการวางแผนการเล่าโดยมีการเตรียมตัวผู้เล่า ทั้งบุคลิก น้ำเสียงและอุปกรณ์เพื่อใช้ประกอบการเล่า และในการเล่านิทานต้องบอกให้เด็กทราบว่าเป็นเรื่องที่เป็นนิทานประเภทใดหาก เนื้อเรื่องที่มีคำศัพท์ที่ยากต้องให้ผู้ฟังรู้และเข้าใจความหมาย และเนื้อเรื่องของนิทานผู้เล่าต้องทำความเข้าใจให้กระจ่างเพื่อการฟังนิทานอย่างสนุกและมีความหมาย

ระยะเวลาในการเล่านิทาน

การเล่านิทานให้ผู้ฟังต้องกำหนดเวลาที่แตกต่างกันตามระดับอายุของผู้ฟัง อายุประมาณ 8-12 ขวบนิทานที่นำมาเล่าควรใช้เวลาประมาณ 15-20 นาทีและการเล่าต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความราบรื่นในการเล่า ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณเล่าต้องมีการเตรียมตัวก่อน ปิยรัตน์ วิภาสุมมณฑล (2534, หน้า 51-52) ได้กล่าวถึงกิจกรรมก่อนการเล่าไว้ว่า ผู้เล่าต้องปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้

1. การเตรียมตัวของครู ประกอบไปด้วย การเลือกนิทาน ต้องเลือกเรื่องที่สนุกสนาน ได้คิดสนใจการเล่าเรื่องต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง คำศัพท์ ฝึกออกเสียงให้มีจังหวะสูงต่ำ ตลอดจนท่าทางประกอบการเล่าตัวละคร ต้องเตรียมอุปกรณ์ ต้องหารูปแบบ หุ่น ดนตรี ประกอบการเล่า และโอกาสที่เล่าต้องดูจากความเหมาะสมอาจเล่าก่อนการเรียน ระหว่างเรียน ก่อนจบบทเรียน
2. การรู้จักเด็กในแต่ละวัย ต้องเลือกนิทานที่ตรงกับความสนใจ เพศ วัย เด็กจะมีความรู้สึกรักที่สนใจไม่เบื่อ และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในนิทานที่ครูเล่า
3. การรู้จักขั้นตอนในการเล่า การเริ่มเล่านิทาน ระหว่างการเล่านิทาน และการจบนิทาน ซึ่งการเริ่มเล่าเป็นเทคนิคที่สำคัญที่เร้าความสนใจ และการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคดังนี้ การถามชื่อตัวละคร การใช้ปริศนาคำทายเกี่ยวกับตัวละคร การพูดคุยเกี่ยวกับลักษณะ

ตัวละคร และในระหว่างการเล่านิทาน ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดย สมมุตินักเรียนแสดงเป็นตัวละครต่างๆ ร่วมกับนักเรียน แสดงท่าทางและความคิดเห็น เมื่อเล่าจบต้องให้ข้อคิดและความประทับใจแก่นักเรียน โดยมีการซักถาม ความคิดเห็น ให้เล่าเรื่องจากการฟังนิทานที่ครูเล่าให้แสดงท่าทางของตัวละคร หรือนักเรียนเล่าเรื่องต่อจากที่ครูเล่าตามความคิดของนักเรียน

กล่าวโดยสรุป ในการเล่านิทานไม่ควรใช้เวลามากเกินไป และควรมีการเตรียมตัวของผู้เล่า ทั้งการเลือกเรื่อง เลือกอุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบการเล่า และต้องคำนึงถึงนิทานที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการของเด็ก และในการเล่า ต้องอาศัยเทคนิค เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมมีความสนใจ และในการเล่าควรมีการปลูกฝังให้ข้อคิด ความประทับใจแก่ผู้เรียนเพื่อที่จะได้จดจำและนำไปปฏิบัติได้

รูปแบบการเล่านิทาน

การเล่านิทาน ไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์อื่นใดมากนัก และสามารถที่จะใช้สถานที่ใดเล่าก็ย่อมได้ หากว่ามีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย

แต่หากว่าผู้ที่เป็นครู ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับความสนใจของนักเรียนและกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น การเล่านิทานจึงจำเป็นต้องมีอุปกรณ์เข้ามาเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น การเล่านิทานที่ประสบความสำเร็จนั้นควรมีส่วนประกอบที่จะส่งผลให้ผู้ฟังเกิดความพึงพอใจ ดังเช่น วิไล มาศจรัส (2545, หน้า 110-114) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของการเล่านิทานว่าเรื่องที่จะเล่าต้องมีความสนุกสนาน มีสาระเหมาะสมกับความสนใจของเด็ก อุปกรณ์ในการเล่าคือตัวครู หนังสือประกอบการเล่า รูปประกอบการเล่าและการจัดที่นั่งของผู้ฟังให้ทุกคนมองเห็นหน้าผู้เล่าหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่า การจัดที่นั่งสำหรับเล่า สามารถจัดได้ตามลักษณะห้องเรียน โดยมีครูยืนอยู่หน้าชั้น นักเรียนนั่งหันหน้ามายังชั้นเรียน ซึ่งการจัดแบบนี้ทำให้นักเรียนมองเห็นครูได้ชัดเจน การจัดแบบรูปเกือกม้า เด็กสามารถมองเห็นผู้เล่าได้ถนัด และผู้เล่าสามารถเคลื่อนไหวเดินเข้ามาในช่องว่างระหว่างเกือกม้า เพื่อสร้างความตื่นเต้นสนุกสนาน ประกอบการเล่าได้การจัดที่นั่งแบบครึ่งวงกลม หากผู้เล่ามีเสียงเบาจะเป็นประโยชน์มาก เนื่องจากผู้ฟังอยู่ใกล้ชิดกับผู้เล่าทำให้ไม่ต้องออกเสียงมาก การจัดที่นั่งแบบวงกลม ทำให้ผู้เล่าสามารถหมุนตัวเองไปได้โดยรอบได้

จากรูปแบบการเล่านิทานข้างต้นจึงสรุปได้ว่า รูปแบบของการเล่านิทานที่จะนำไปใช้มีทั้งการจัดที่นั่งแบบห้องเรียนการจัดแบบรูปเกือกม้า การจัดที่นั่งแบบครึ่งวงกลม ซึ่งแต่ละแบบล้วนมีข้อแตกต่างกัน ไปซึ่งผู้เล่าสามารถนำไปปรับใช้กับผู้ฟังตามความเหมาะสม ทั้งนี้ควรคำนึงถึงข้อจำกัดของตัวผู้เล่าเองด้วยว่าจะใช้รูปแบบใด เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันในการฟังนิทานอย่างมีคุณค่าและประทับใจ

ประโยชน์ของนิทาน

นิทานมีประโยชน์สำหรับเด็กมาก นอกจากจะทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานแล้วยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้กับเด็กด้วย ไพพรพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 48-49) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนิทานว่า นิทานสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ได้ดังนี้ นิทานเป็นสื่อเชื่อมโยงความรักใคร่ ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูก ครูกับศิษย์ บรรณารักษ์กับเด็กๆ ที่มาใช้ห้องสมุด ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมตอบสนองความต้องการของเด็กๆ ที่อยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็นอยากมีประสบการณ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งก็ได้มาจากการฟังนิทาน ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักฟัง มีสมาธิ รู้จักสำรวจอิริยาบถของตนเองสร้างสรรค์ด้านภาษาให้แก่เด็ก ทำให้เด็กใช้ภาษาได้ถูกต้องรู้จักคำศัพท์ต่างๆ ถ้าผู้เล่านิทานระมัดระวังรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำ จะทำให้เด็กเกิดสุนทรียะในภาษาเพราะมีแบบอย่างที่ดีให้ความบันเทิงใจกับเด็กๆ ได้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินทำให้เด็กๆ ร่าเริงแจ่มใสสมวัยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กๆ นิทานก่อให้เกิดจินตนาการเด็กอาจจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแต่งนิทานขึ้นเอง หรือวาดรูปตามจินตนาการจากนิทานที่ได้ฟังทำให้เด็กคิดว่าเขามีโลกส่วนตัวที่เขาคิดจะสร้างสรรค์อะไรก็ได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองตามมาเพิ่มพูนความรู้เล็กๆ น้อยๆ ให้กับเด็กเช่นด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีภูมิศาสตร์ ของประเทศต่างๆ ทำให้เด็กสามารถตัดสินใจในด้านการแสดงออก และสนองตอบเหตุการณ์ได้ถูกต้องผู้เล่ามีโอกาสที่จะแทรกคำสั่งสอนไปในนิทานเท่าที่เด็กจะรับไว้ได้เช่น ปลูกฝังคุณธรรมด้านต่างๆ สอนให้เด็กรักเมตตาต่อสัตว์ ไม่พูดเท็จ มีความซื่อสัตย์ มีใจโอบอ้อมอารี ไม่อิจฉาริษยากันเป็นการกล่อมเกลานิรันดร์เด็กให้น่ารัก อ่อนโยน ไม่เอาเปรียบเป็นที่รักของทุกคน

จากประโยชน์ของนิทานสรุปได้ว่านิทานสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้กับเด็กเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านอารมณ์ สติปัญญา และภาษา แม้ว่าในปัจจุบันนี้มีสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากมาย แต่นิทานก็ยังเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจช่วยกล่อมเกลตาและพัฒนาจิตใจของเด็กให้อ่อนโยนนุ่มนวล กล้าหาญ และมีความรู้สึกเสียใจกับความทุกข์ของผู้อื่น ที่สำคัญคือ นิทานเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นของเด็ก การใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสุขในการเรียนให้กับเด็ก ทำให้เด็กไม่เบื่อที่จะเรียนรู้และเติบโต เป็นบุคคลที่ชอบแสวงหา ความรู้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศชาติสืบไป

แนวคิดเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ความหมายของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม คำว่า จริยธรรม มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

สุชีพ บุญญานุภาพ (2524, หน้า 55) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่าศีลธรรม ที่ควรประพฤติ ได้แก่ พฤติกรรมหรือการกระทำทางกาย วาจา ใจ

ภิญโญ สาร (2530, หน้า 167) เชื่อว่าจริยธรรม คือ คุณความดีที่ควรประพฤติ

พนัส หัสนาคินทร์ (2523, หน้า 48) ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อสังคม เพื่อความเจริญ สุขของสังคม และสมาชิก การปฏิบัติตามจริยธรรม ต้องประกอบทั้งทางความรู้สึทางจิตใจและการปฏิบัติทางกาย

การที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้หลากหลายดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นการกระทำของคนที่ประพฤติออกมาตามความคิดที่แต่ละคนได้รับมา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดของบุคคลที่พึงจะมีในด้านความดี ความถูกต้อง การกระทำ ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญ ความสงบและเกิดประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ

วิธีการปลูกฝังและพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

จริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อบุคคลในสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ทั้งรัฐและเอกชนต่างตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาจริยธรรมให้กับสมาชิกของสังคม และเยาวชนของไทยเราซึ่งอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนที่ในอนาคตจะเป็นกำลังของประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของจริยธรรมมาก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างใน เพ็ญญา หงษ์ทอง, 2543, หน้า 15-16) ได้เสนอแนะวิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมไว้ดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูง นักจิตวิทยา ได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นที่สูงขึ้นกว่าที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้สึที่ขัดแย้งกัน ซึ่งความขัดแย้งนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจ และยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การอบรมทางศาสนา การฝึกอบรมจริยธรรม โดยการอบรมทางศาสนาด้วยวิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของศาสนาและปรัชญาทางศาสนา ในเรื่องการค้ารงชีวิตอย่างเหมาะสมปลูกฝังทัศนคติอันดีต่อคุณธรรม และฝึกปฏิบัติรักษาศีลด้วยการสำรวม มีการฝึกสมาธิ และภาวนา

ตลอดจนการช่วยพัฒนาวัด และศาสนสถาน การฝึกอบรมดังกล่าวมีประโยชน์ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

3. การให้แสดงบทบาท วิธีนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่าคนที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดั้นนั้น ต้องให้เขาได้มีโอกาสแสดงบทบาทอื่นๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ และบทบาทนี้ควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ค ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทนั้นได้แก่การรับเอาทัศนคติของผู้อื่นการรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของผู้อื่น กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิด ความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมไม่ยึดอยู่ แต่ตนเอง

4. การใช้กลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กวัยรุ่นจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนๆ ไปโดยง่ายการปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อจริยธรรม เด็กที่เข้าร่วมสังคมกันจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขาก็จะมีโครงสร้างของความรู้ และเหตุผลใหม่ขึ้นมา ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะใช้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เป็นสิ่งช่วยในการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล

5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้นๆ ตามตัวแบบได้ เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองอีกวิธีหนึ่ง ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูด และชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็นเกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มากที่สุดคือ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน

พกา สัตยธรรม (2548, หน้า 42 – 43) ได้เสนอแนะการส่งเสริมจริยธรรมดังนี้

1. ฝึกให้รู้จักหาเหตุผลในการคิดพิจารณาเรื่องต่างๆ ถึงการกระทำที่ควรทำหรือไม่ควรทำ
2. ครูควรมีความเข้าใจในหลักจริยธรรม เพื่อนำไปจัดกิจกรรมฝึกให้เด็กได้กระทำและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงจากการเรียนรู้
3. การปฏิบัติตนของครูจะเป็นตัวอย่างที่มีค่าสำหรับนักเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดีจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความประทับใจ และเกิดความศรัทธาในการปฏิบัติตาม
4. การสร้างความเชื่อมั่นให้เห็นคุณค่าของจริยธรรม เพื่อให้เกิดความเชื่อและมีศรัทธาในพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง
5. ควรติดตามผล ทั้งการปฏิบัติและการสังเกตพฤติกรรม

นิพาพรรณ แดงโรจน์ (2530, หน้า 16) สรุปแนวทางในการเสริมสร้างจริยธรรม ไว้ว่า การสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นต้องสร้างสถานการณ์ให้เกิดปัญหาขัดแย้งที่ผู้เรียนมีทางเลือกหลายทาง การเลือกประพจน์ในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมต้องใช้สติปัญญาในการตัดสินใจที่จะแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาและให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และค้นหาคำตอบได้ด้วยตัวเอง

การเสนอปัญหาให้เด็กได้คิด เด็กจะมีการเปรียบเทียบระหว่างปัญหาของคนอื่นและปัญหาของตนเอง จะเกิดการศึกษาวิเคราะห์และนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในตนเอง การที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เด็กจะสามารถซึมซับ เอาในสิ่งที่ต้องการปลูกฝังเองและการที่เด็กอยู่ใกล้ชิดกับสิ่งเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กก็จะมีพฤติกรรมเป็นไปในสิ่งที่เป็นตัวอย่าง เช่น ถ้าต้องการให้เด็กมีความขยัน มีความซื่อสัตย์ ผู้ใหญ่ก็ต้องประพฤติตนให้เด็กเห็นว่า เป็นคนมีความขยันเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2533, หน้า 16) เสนอรูปแบบการสอนค่านิยมจริยธรรม ไว้ว่า การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม เริ่มต้นด้วยการพัฒนาเหตุผลเชิงพฤติกรรม ทำไปทำไม ทำแล้วได้ผลดี ผลดี ผลเสีย ต่อใคร ใครเป็นองค์ประกอบสำคัญของการตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ เหตุผลเหล่านี้ต้องได้รับการพัฒนา โดยการฝึกให้นักเรียนประเมินปัญหาเชิงจริยธรรม แล้วพัฒนาเหตุผลจากการกระทำเพื่อตนเอง เป็นการกระทำเพื่อกลุ่ม เพื่อคนอื่น จากครู จากสังคม เป็นการแสดงค่านิยมและเหตุผลเชิงจริยธรรมให้ประจักษ์ต่อตัวนักเรียนเอง เมื่อนักเรียนได้ใช้เหตุผลของตนเอง จากการบังคับภายนอก ไปเป็นตัวบังคับภายใน ด้านวินัย ก็คือ การสร้างวินัยในตนเอง

กล่าวโดยสรุป วิธีการปลูกฝังและพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะเน้นการให้ความรู้ การอบรมทางศาสนาการให้แสดงบทบาทซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กได้สัมผัสกับปัญหาของตัวเองในเรื่อง และถ้าเรื่องนั้นมีปัญหา ขัดแย้ง ทางจริยธรรม จะทำให้เด็กผูกพันกับปัญหาในเรื่องเหมือนกับเป็นปัญหาของตัวเองและหากได้มีการเสนอปัญหาให้เด็กได้คิด เด็กจะมีการเปรียบเทียบระหว่างปัญหาของคนอื่นและปัญหาของตนเอง จะเกิดการศึกษาวิเคราะห์และนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในตนเอง การที่เด็ก ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เด็กจะสามารถซึมซับ เอาในสิ่งที่ต้องการปลูกฝังเองและการที่เด็กอยู่ใกล้ชิดกับสิ่งเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กก็จะมีพฤติกรรมเป็นไปในสิ่งที่เป็นตัวอย่างการใช้กลุ่มให้เกิดการคล้อยตามการให้เลียนแบบจากตัวแบบการฝึกให้หาเหตุผลในการพิจารณาถึงการกระทำการปฏิบัติตนที่ควรเป็นแบบอย่างการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของจริยธรรมและการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมการเล่านิทานเป็นหลักในการศึกษาการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

จริยธรรมที่จำเป็นในสังคมไทย

กรมวิชาการ (2525, หน้า 4-5) กล่าวถึงจริยธรรมที่ควรปลูกฝังไว้ให้คนไทย 8 ประการคือ

1. การไม่สัจจะหรือไม่สัจธรรม เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการยึดถือความจริง ยอมรับความจริง เชื่อหรือศรัทธาในสิ่งที่มีเหตุผลตามแนวกาลามสูตร เชื่อหรือศรัทธาในสิ่งที่มีฐานข้อมูลรองรับที่สามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้นิยมการแสวงหาความรู้ความจริง

2. การใช้ปัญหาในการแก้ปัญหาเป็นค่านิยมเกี่ยวกับการใช้กระบวนการค้นหาความรู้ความจริงหรือทางออกอย่างมีเหตุผลเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาหรือกำจัดอุปสรรคข้อยุ่งยากต่างๆ ที่เผชิญอยู่ จัดเป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับการใช้กระบวนการตามวิธีวิทยาศาสตร์หรืออริยสัจ 4

3. เมตตา-กรุณา เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิดหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้กับผู้อื่น นิยมการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น กล่าววาจาเหมาะสม ประพฤติประโยชน์และแสดงความเป็นมิตร

4. สติ-สัมปชัญญะ เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับการระลึกตัวเสมอว่าตนกำลังกระทำสิ่งใด มีความพร้อมและตื่นตัวในการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมอย่างฉับไว กระตุ้นเตือนตนเองให้ตัดสินใจ ประพฤติปฏิบัติในสถานการณ์เฉพาะหน้าอย่างรอบคอบและระมัดระวัง

5. ไม่ประมาท เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการมีการวางแผน มีการเตรียมพร้อม มีการคาดการณ์ ได้ถูกต้อง คือผลที่ตามมาของการกระทำหรือการประพฤติปฏิบัติใดๆ ของตนเองทำให้เกิดการยับยั้งชั่งใจควบคุมตนเองหรือควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

6. ซื่อสัตย์สุจริต เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตรงต่อความจริงและความถูกต้อง คิงาม เช่น ตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ ตรงต่อระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ ตรงต่อคำมั่นสัญญา เป็นต้น

7. ขยันหมั่นเพียร เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการมีความพอใจในหน้าที่การงานของตน มีใจจดจ่อกับงาน มีความเพียรพยายาม มีการไต่ตรงปรับปรุงงาน สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จครบถ้วน

8. หิริ-โอตตปปะ เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการละอายเกรงกลัว ไม่ปรารถนาต่อการประพฤติปฏิบัติชั่วหรือสิ่งที่ผิดไปจากศีลธรรมและมาตรฐานความดีความงามของสังคมทุกชนิด จะประเมินการกระทำของตนเองเสมอและเลือกประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องคิงาม

กรมการศาสนา (2521, หน้า 1) ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญที่มีบทบาทในการปลูกฝังจริยธรรมให้กับคนในชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะอบรมให้เยาวชนและประชาชนเป็นผู้มีคุณธรรมสูง มีความรู้เรื่องความมั่นคงและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติ จึงได้เสนอหลักการปลูกฝังความดี 10 ประการไว้ดังนี้

1. มีความสำนึกในเรื่องชาติ เกียรติวินัยและกล้าหาญ
  2. มีความซื่อสัตย์สุจริต และhiri โอดตปปะ
  3. มีความกตัญญูกตเวที
  4. มีความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร และอดทน
  5. มีความรู้จักรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่
  6. มีความสุภาพอ่อนโยนและมารยาทอันดีงาม
  7. มีใจกว้างขวาง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  8. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
  9. มีความเป็นระเบียบในการทำงานและความคิด
  10. มีความสามัคคี รู้จักแพ้ รู้จักชนะ ตลอดจนรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน
- จากจริยธรรมที่กรมวิชาการและกรมศาสนากล่าวไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่าจริยธรรมที่ควร

ปลูกฝังให้แก่เยาวชนไทยมีดังนี้

1. ความเมตตากรุณา
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. หิริ โอดตปปะ
4. ความขยันหมั่นเพียร
5. ความสามัคคี
6. ความมีระเบียบวินัย
7. ความเสียสละ
8. ความวิริยะอุตสาหะ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

Kohlberg (อ้างใน ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2524, หน้า 29-31) ได้พัฒนาแนวคิดจากทฤษฎีของ Piaget สร้างเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กเขาได้ศึกษาตามแนวทฤษฎี Piaget แล้วพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ส่วนมากไม่ได้บรรลุถึงขั้นสูงสุดอายุ 10 ปี แต่จะมีพัฒนาการอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี Kohlberg เชื่อว่าการบรรลุนิติภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกทางการให้เหตุผลทางจริยธรรม ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นเหตุผลที่ลึกซึ้ง บริสุทธิ์ มีลักษณะเป็นสากล กว้างขวาง มีหลักการไม่ขัดแย้ง ไม่เข้าข้างตนเอง และเป็นอุดมคติ

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของKohlberg พัฒนาการแบ่งเป็น 3 ระดับแต่ละระดับ แบ่งออกเป็น 2 ข้อดังนี้

1. ระดับก่อนเกณฑ์ เป็นระดับที่บุคคลดำเนินตามบทบาทถูกต้องและไม่ถูกต้อง (Preconventional Level) บุคคลจะสนองตอบกฎเกณฑ์ โดยการกระทำตามผู้ที่มีอำนาจเหนือตน และพิจารณาสิ่งต่างที่เกี่ยวข้องกับการถูกลงโทษ หรือการได้รางวัล พัฒนาการระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหนีการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ช่วงอายุ 2-7 ปี ในขั้นนี้จะใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษในการกระทำ เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์ของผู้ที่มีอำนาจตน และอยู่ใต้อำนาจของผู้ใหญ่เพราะกลัวการถูกลงโทษ ถ้าถูกลงโทษในสิ่งที่กระทำ เด็กจะไม่กระทำอีก แต่ถ้าไม่ได้รับการลงโทษในสิ่งที่กระทำ เขาจะกระทำอีก

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) ช่วง 7-10 ปี ในขั้นนี้เด็กไม่คิดว่ากฎระเบียบเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว ถือความพอใจของตนเป็นหลัก ในการตัดสินใจการกระทำตามใจตนเป็นหลักในการตัดสินใจการกระทำตนเอง จะเห็นความสำคัญของการได้รางวัลหรือคำชมซึ่งเป็นแรงจูงใจให้กระทำทำความดี

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นระดับที่เด็กจะเห็นความสำคัญของหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มตนเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ครอบครัว กลุ่มชน หรือชาติ เด็กจะสนับสนุนการกระทำและอ้างเหตุผลสนับสนุนตามสังคม รู้จักรักษากฎเกณฑ์ จะไม่กระทำความผิด เพราะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ พัฒนาการระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นทำตามสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี (The Interpersonal Concordance Orientation) ช่วงอายุ 10-13 ปี ในขั้นนี้เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่คนดีควรกระทำ เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วยและพอใจเพื่อให้เป็นสิ่งที่ชื่นชอบของเพื่อนฝูง เพราะต้องการยอมรับจากผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ขั้นการกระทำตามหน้าที่และระเบียบทางสังคม (The Law and Order Orientation) ช่วงอายุ 13-16 ปี ขั้นนี้ความคิดขยายกว้างขึ้นครอบคลุมถึงระเบียบสังคมต่างๆ ไป บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมของตน

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level) ระดับนี้บุคคลจะเข้าถึงแก่นิยม คุณค่าทางจริยธรรม หลักเกณฑ์ที่นำไปใช้ โดยพิจารณาถึงสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป พยายามเลียนแบบค่านิยมทางศีลธรรมจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเหมาะสม และเที่ยงธรรม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีเหตุผลและเคารพตนเอง หรือขั้นทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation) ช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไปในขั้นนี้จะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ความถูกต้องเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาถึงค่านิยมเฉพาะตัวบุคคลโดยคำนึงสถานการณ์ที่มีเหตุผลซึ่งได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ มีทัศนคติออกเกณฑ์ในลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ ถ้ามีเหตุผลที่เหมาะสมกว่า เคารพมติที่มาจากความเห็นอย่างประชาธิปไตย และมีข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกัน บุคคลจะทำตามสัญญาที่ให้กับผู้อื่นคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 6 ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) เป็นขั้นในวัยผู้ใหญ่ บุคคลมีความคิดรวบยอดทางนามธรรมเกี่ยวกับหลักสากล ความถูกต้อง คือ ความสำนึกถึงคุณค่าความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่บุคคลนั้นได้พิจารณา โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวางตามหลักสากลของผู้ที่เจริญแล้ว คำนึงถึงประโยชน์ของมนุษย์มีความเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน คุณธรรมในขั้นนี้จะเกิดขึ้นได้ในบุคคลที่มีความเจริญ ทางสติปัญญาในขั้นสูง มีความรู้และประสบการณ์กว้างขวาง

Kohlberg เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น โดยพัฒนาจากขั้นที่ 1 ไปจนถึงขั้นที่ 6 จะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการให้เหตุผลในขั้นสูงขึ้นไปนั้นจะต้องการความสามารถในขั้นที่ต่ำกว่า และต่อมาก็จะได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือเข้าใจในขั้นสูงมีมากขึ้นเหตุผลขั้นที่ต่ำกว่าก็จะถูกใช้น้อยลงและทิ้งไปในที่สุด พัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องไปถึงขั้นสูงสุด อาจจะหยุดชะงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลนั้น

ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

ขั้นการให้เหตุผล	ระดับจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 - 16ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 - 16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (13 -16ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปี ขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget

Piaget เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมมนุษย์ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคม สุรวงศ์ โค้วตระกูล (2544, หน้า 67) ได้ให้ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยที่ได้เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมก็คือพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขึ้นกับวัยคล้ายกับพัฒนาการทางชีววิทยาเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคมเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ขวบ จะยอมรับมาตรฐานทางจริยธรรมหรือกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตนเช่นบิดามารดา ครูและเด็กที่โตกว่า เด็กจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดและเชื่อว่ากฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไม่ได้เมื่อเด็กอายุมากขึ้นตั้งแต่ 9 ขวบขึ้นไป จะมีความคิดว่าการกฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลและผู้ที่ได้ร่วมมือและนับถือซึ่งกันกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ Piaget ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ ในขั้นนี้เด็กไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูด ก็เริ่มเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดคำสั่ง เริ่มตั้งแต่อายุ 2 ถึง 8 ปี เด็กจะมีพัฒนาการในขั้นยึดคำสั่ง มีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือสิ่งที่ต้องทำตาม

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดจากการพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม เมื่อเด็กพบว่ากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมที่บ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมแตกต่างกัน เด็กจะตัดสินใจเลือกเกณฑ์เอง โดยปรับเกณฑ์ทั้งหลายเข้าด้วยกัน

ในการวัดความสามารถในการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก Piaget ได้พิจารณาสองขั้นหลังคือ ขั้นยึดคำสั่งและขั้นยึดหลักแห่งตน ขั้นยึดคำสั่งคือการตัดสินใจจริยธรรมขั้นต้นที่เกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็นได้ชัดแจ้ง แล้วตัดสินใจลงไปว่าผิดหรือถูก โดยอาจดูที่ปริมาณผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำของบุคคลหนึ่ง ถ้าหากการกระทำก่อให้เกิดผลเสียหายมากความคิดก็จะมากตามไปด้วย ซึ่งเป็นความคิดของเด็กในขั้นนี้ ส่วนการยึดหลักแห่งตนนั้นเด็กจะเชื่อว่าเกณฑ์ต่างๆ เกิดจากข้อตกลงกันของบุคคล และอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็น

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget และ Kohlberg สรุปได้ว่าพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมนั้นเกิดจากการเรียนรู้เหมือนพฤติกรรมอื่นๆ ดังนั้นในการส่งเสริมและปลูกฝังจริยธรรมต้องเข้าใจถึงธรรมชาติและพัฒนาการทางจริยธรรม Kohlberg และ Piaget ได้แบ่งขั้นพัฒนาการเด็กอายุ 8 ปีขึ้นไปเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นคิดตามแบบแผนตรรกวิทยาซึ่งเด็กสามารถ

ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจจะประเมินความถูกต้อง โดยจากเจตนาของผู้กระทำ และตั้งเกณฑ์ของตนเองได้ Kohlberg กล่าวว่าเด็กในวัย 10 -13 ปีจะอยู่ในขั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ไปสู่ขั้นของการทำตามหน้าที่ทางสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ศุภภัค ไหวหากิจ (2544) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบการรับรู้วัยของตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม และการเล่นแบบร่วมมือผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือมีการรับรู้วัยในตนเอง หลังการทดลองไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่พบว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้วัยในตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ โดย $\bar{X} = 39.87$ และ $\bar{X} = 36.80$ ตามลำดับ

2. ผลการทดลองทำให้ทราบว่ากิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีผลทำให้เด็กมีการรับรู้ในวัยตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม หลังการทดลองมีค่าคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน หลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการทดลอง $\bar{X} = 27.33$ $\bar{X} = 39.87$ ตามลำดับและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นภาพร ภูทอง (2546) ได้ทำการวิจัยผลของการเล่านิทานประกอบสื่อแบบต่างๆ ที่มีต่อการสร้างผังคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่จำนวน 129 คน โดยดำเนินกิจกรรมการเล่านิทานประกอบสื่อรูปภาพ สื่อเทปนิทาน สื่อ วีซีดี เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าการเล่านิทานประกอบสื่อวีซีดีมีผลต่อการสร้างผังคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อยู่ในระดับดีและการเล่านิทานประกอบสื่อ เทปนิทานมีผลต่อการสร้างผังคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาอยู่ในระดับพอใช้

รัตนภา เกริกการันต์ (2547) ได้ทำการวิจัยการเล่านิทานเสริมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้วยแผนการจัดประสบการณ์ การเล่านิทานกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเรยีนาเชลี อำเภอเมือง เชียงใหม่ จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความพร้อมทางสติปัญญาด้านความสามารถทางภาษา ฉบับการฟังเรื่อง

ก่อนและหลังการทดลองวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางภาษา ก่อนและหลังการทดลองผลการวิจัยพบว่าหลังการฟังนิทานเสริมกิจกรรมนักเรียน มีความสามารถเพิ่มขึ้น

ปิยนันต์ บุญธิดา (2549) ได้ทำการวิจัยการใช้นิทานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการควบคุมอารมณ์ของตนเองของนักเรียนชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงช่วงชั้นที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบ้านต๋องลอย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 28 คน โดยครูเล่านิทานให้ฟังอาทิตย์ละ 2 เรื่องเป็นเวลา 3 อาทิตย์หลังการเล่านิทานให้นักเรียนรวมกลุ่มกลุ่มละ 4-5 คนสร้างนิทานกลุ่มละ 1 เรื่อง โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 6-11 ปี ของกรมสุขภาพจิตด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเองประเมินก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ก่อนและหลังการทดลองผลการวิจัยพบว่าหลังจากการฟังนิทานและนักเรียนรวมกลุ่มสร้างนิทานเองนักเรียนมีพฤติกรรมการควบคุมอารมณ์ของตนเองสูงขึ้นเล็กน้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการให้เหตุผลทางจริยธรรม

การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านการคิดใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนเดช ธิโย (2522) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านการคิด การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจากการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีพัฒนาการ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพิ่มขึ้นตามลำดับชั้นเรียน คือ กลุ่มนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงปีที่ 6 ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และกลุ่มนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 4

2. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที และด้านความเมตตากรุณา ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายของบุคคลและสัตว์ สูงกว่าด้านความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ส่วนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในด้านความกตัญญูสูงที่สุด และรองลงมาเป็นความเมตตากรุณาไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายของบุคคล และสัตว์และด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่นตามลำดับ

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ รองลงมาเป็นด้านความกตัญญูกตเวที และด้านความเมตตากรุณาไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายของบุคคล และสัตว์ ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 ด้านนี้นักเรียนให้เหตุผลสูงกว่าด้านความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนก็ยังให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงในด้านความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แต่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุดในด้านความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักรับผิดชอบ ชั่วดี และมีเหตุผลสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะเด็กมีความเจริญทางสติปัญญามากขึ้น ได้รับรู้กฎเกณฑ์ และมีความเข้าใจในสังคมดีขึ้น มีกฎเกณฑ์ในการพิจารณาว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

โกศล มีคุณ (อ้างใน ธิดารัตน์ กันตวิวงศ์, 2524, หน้า 39) ได้วิจัยเรื่องจริยศึกษาเพื่อการสร้างเสริมให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของวิธีการฝึกฝน 4 แบบ ได้แก่ การฝึกสวมบทบาทพร้อมกับการฝึกให้เหตุผลจริยธรรม การฝึกเฉพาะการสวมบทบาท การฝึกเฉพาะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการฝึกโดยใช้เนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรมตามหลักสูตรในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 191 คน ซึ่งถูกจัดกลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมและกลุ่มที่ฝึกการสวมบทบาท มีประสิทธิภาพของการฝึกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด และยังพบว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล

พิกุลทอง ศรีเมือง (2535) ได้ทำการวิจัยการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการสอนแบบสร้างเสริมมโนทัศน์ที่ต่างกันสองแบบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการแบ่งการทดลองที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยศึกษาโดยจัดแบ่งให้กลุ่มทั้ง 2 มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบโดยแยกเนื้อหาจริยธรรมที่สอนพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิธีการทั้งสองแบบช่วยสร้างเสริมกระบวนการตัดสินใจ และสร้างมโนทัศน์ได้ดีเช่นกัน นอกจากนี้ยังปรากฏว่าการสอนทั้งสอง ทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม ได้ฝึกทักษะที่สำคัญหลายๆทักษะ

ธิดารัตน์ กันตวิวงศ์ (2543) ได้ทำการวิจัยการสอน โดยให้เลียนแบบจากตัวแบบเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนไชยปราการซึ่งได้มาโดยการสุ่มใช้เครื่องมือคือแผนการสอนวิชาภาษาไทยที่ใช้การสอน โดยให้เลียนแบบจากตัวแบบจำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบคาบละ 50 นาที และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ความวิริยะอุตสาหะ ความสามัคคี ความเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละคุณลักษณะละ 6 ข้อ

และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอน โดยให้เลียนแบบจากตัวแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสอบค่าที่ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนได้รับการสอน โดยให้เลียนแบบจากตัวแบบมีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น และมีความคิดเห็นต่อการสอน โดยให้เลียนแบบจากตัวแบบอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุดและเห็นด้วยมาก

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้นิทานมีการพัฒนาในทักษะด้านนั้นๆ เพิ่มมากขึ้นส่วนการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสรุปได้ว่าผู้เรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความคิดว่าควรมานำนิทานมาใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนเพราะความสามารถในการคิดให้เหตุผลทางด้านจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเนื่องจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมหรือการทำความดีละเว้นความชั่วของผู้เรียนดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรได้พัฒนาเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้นิทานทั้งนี้เพราะนิทานเป็นสื่อกิจกรรมที่คืออย่างหนึ่งในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การใช้นิทานเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมย่อมเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความมีคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved